

Vannregion Vest-Viken
Buskerud Fylkeskommune
Pb 3563
3007 Drammen

Dato: 17.12.2014

Vår ref.:

Side: 1 av 23

Forslag til regional plan for vannforvaltning i vannregion Vest-Viken 2016-2021 – Høringsuttalelse fra E-CO Energi AS

Det vises til utkast til vannforvaltningsplan for vannregion Vest-Viken som ble sendt på høring og lagt ut til offentlig ettersyn 01.07.2014. Høringsfrist er 31.12.2014.

E-CO viser til at vannforvaltningsplanene, i tillegg til å fremme målet om bedre vannmiljø, også skal ivareta andre viktige nasjonale interesser, som forsyningssikkerhet, flomsikkerhet, verdiskaping og klima. Vi etterlyser en tydeligere vektning og avveining av ulike samfunnsinteresser i vannforvaltningsplan for Vest-Viken. Vi fremhever at fornybarnæringen spiller en viktig rolle i arbeidet mot et grønt skifte innen energisektoren, og at den fleksible produksjonen i kraftforsyningen er særlig verdifull i norsk vannkraft.

E-CO slutter seg til Miljødirektoratets sammenstilling av 15.10.2014, der det påpekes en rekke forbedringspunkter i høringsutkastene, bl.a. betydelige huller i kunnskapsgrunnlaget, manglende medvirkning fra sektorene og allmennheten, for stort detaljeringsnivå og mangelfull beskrivelse av prioriteringer og kost-/nyttevurderinger. Vi minner også om at det i rapport 49/13 *Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022* er fremhevet at revisjonsgjennomgangen ikke representerer en fasit, noe som er særlig viktig siden rapporten ikke har vært gjenstand for høring.

E-CO er positiv til målsettingen om å få en kunnskapsbasert fremstilling av miljøtilstanden og hovedutfordringene i vannregionen. Vi forutsetter at den endelige utformingen av miljømål og tiltaksprogram baseres på et kvalitetssikret kunnskapsgrunnlag, reelle kost-/nyttevurderinger og begrunnede prioriteringer. Som påpekt i brev fra Klima- og miljødepartementet 17.11.2014 skal planene være aggregerte, kortfattede oversiktsdokumenter på regionalt nivå tilpasset beslutningstakere og allmennheten som målgruppe. Detaljeringsnivået må ikke være slik at skjønnsrommet for sektormyndighetene blir vesentlig redusert, da det er ansvarlig myndighet etter sektorlovgivningen som skal treffe de endelige beslutninger om gjennomføring av tiltak.

1. Kort om E-CO Energi

E-CO Energi AS (E-CO) er Norges nest største kraftprodusent med en middelproduksjon på ca. 10 TWh per år. E-CO er heleid av Oslo kommune, og selskapets kjernevirksomhet er eierskap, drift og utvikling av vannkraftanlegg.

E-CO har mer enn 100 års erfaring med en bærekraftig forvaltning av naturressursene i vassdrag. Særlig de siste 20 år har vi jobbet systematisk med å ivareta miljøhensyn i våre regulerte vassdrag, og vi har et tett samarbeid med organisasjoner, vertskommuner og myndigheter om tiltak og prioriteringer. Vi viser bl.a. til eksempler omtalt i vedlegg 1.

Gjennom konkrete miljømål sikrer E-CO en best mulig drift av våre kraftanlegg, og uavhengig av formelle pålegg utformes og drives anleggene med vekt på både produksjon og miljøforhold. E-COs miljøstrategi innebærer at vi løpende vurderer og iverksetter riktige tiltak på riktige steder, dvs. kunnskapsbaserte tiltak som er basert på en balansert kost-/nyttevurdering.

2. Vannforvaltningsplanen og forholdet til sektorlovgivningen (vilkårsrevisjoner)

Vannforvaltningsplanen er en regional plan etter plan- og bygningsloven kap. 8, med de særregler som følger av vannforskriften. Det følger av pbl. § 8-2 at «*Regional plan skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen.*» Vannforvaltningsplanen er retningsgivende, men det er ansvarlig myndighet etter sektorlovgivningen som har kompetanse til å treffe beslutninger om endelig gjennomføring av tiltak. Det er således Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Olje- og energidepartementet (OED) som skal foreta de endelige vurderinger og beslutninger vedrørende vilkårsrevisjoner.

Etter E-COs vurdering er det ansvarlig sektormyndighet som har kompetanse til og forutsetninger for å treffe kunnskapsbaserte beslutninger om gjennomføring av riktige tiltak på riktige steder i vannforekomstene. Vi viser i denne forbindelse til Klima- og miljødepartementets (KLD) brev av 17.11.2014, der det bl.a. konkluderes:

«Detaljeringsnivået i planene må ikke være slik at skjønnsrommet for sektormyndighetene i påfølgende sektorvedtak blir vesentlig redusert. Planene skal ligge til grunn for sektorvedtak om miljøforberedende tiltak, men planene er ikke vedtak i seg selv.»

I forlengelsen av ovennevnte minner vi om at både vannforvaltningsplanene og vilkårsrevisjonsinstituttet har som mål å forbedre vannmiljøet. Vi er av den oppfatning at konkrete miljøtiltak med tilsiktet effekt forutsetter grundige, kunnskapsbaserte vurderinger, og det er derfor viktig at vannforvaltningsplanen ikke legger for strenge føringer på sektormyndighetenes saksbehandling.

3. Vannforvaltningsplanen som styringsinstrument for fremtidig planlegging og virksomhet – Regional oversiktsplan – Riktig detaljeringsnivå

E-CO viser til veileder 01:2013 *Regional vannforvaltningsplan etter vannforskriften og plan- og bygningsloven* hvor det fastslås at hensikten med vannforvaltningsplanen er å gi «*en enkel og oversiktlig framstilling av hvordan man ønsker å forvalte vannmiljøet og vannressursene i vannregionen i et langsiktig perspektiv*», at planen skal være «*et oversiktsdokument på regionalt nivå*», og at det viktigste elementet i planen er miljømålene. Videre viser vi til at formålet med

vannforskriften er å *«gi rammer for fastsettelse av miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene»*.

Etter E-COs vurdering er utkastet til vannforvaltningsplan for detaljert, tatt i betraktning at den skal være et oversiktsdokument på regionalt nivå. I kgl. res. 15.12.2006 er det fastslått at planene ikke skal ha *«et slikt detaljeringsnivå at skjønnsrommet for sektormyndighetene i forhold til det enkelte tiltak blir vesentlig redusert»*.

E-COs syn som skissert over er i tråd med Miljødirektoratets anbefalinger i sammenstilling av 15.10.2014 *«Oppdrag: Sammenstilling. Regionenes høringsutkast for vannforvaltningsplaner og tiltaksprogrammer»*. Direktoratet anbefaler bl.a. under punkt 1 at *«Det bør legges avgjørende vekt på at de endelige forvaltningsplanene får en form som gjør at de kan legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i vannregionen, herunder at planene ikke har et slikt detaljeringsnivå at skjønnsrommet for sektormyndighetene i forhold til det enkelte tiltak blir vesentlig redusert»*.

E-CO vil på denne bakgrunn anmode vannregionmyndigheten og fylkeskommunen om å forenkle vannforvaltningsplanen med tanke på å bli et funksjonelt styringsinstrument for fremtidig planlegging og virksomhet, herunder at den bidrar til forutsigbarhet og en fremtidig, kunnskapsbasert forvaltning av vannressursene i vannregionen i planperioden. Vi vil på denne bakgrunn understreke viktigheten av at den endelige utformingen sikrer legitimitet, faglig tyngde, realisme og gjennomslagskraft, og vi minner om KLDs presisering av at *«Forvaltningsplanene bør være aggregerte, kortfattede oversiktsdokumenter på regionalt nivå tilpasset beslutningstakere og allmennhet som målgruppe.»*

4. Forsinkede veiledninger, brudd på prosessregler og føringer – Betydning for vannforvaltningsplanen

E-CO viser til at veiledninger og avklaringer fra nasjonale myndigheter til dels mangler og til dels har kommet for sent i prosessen, og at dette er en stor svakhet ved prosessen som berører alle involverte i planarbeidet. Vi har derfor stor forståelse for at arbeidet med høringsutkastet har vært utfordrende.

E-CO viser til plan- og bygningsloven § 8-3 første ledd som fastslår at *«Statlige organer og kommuner har rett og plikt til å delta i planleggingen når den berører deres virkeområde eller egne planer og vedtak.»* Vi viser videre til veileder 01:2013 bokstav F og *Medvirkning* der det fastslås at en godt forankret plan forutsetter at det legges til rette for deltakelse og samarbeid mellom forvaltere, brukere, påvirkere og alle som blir berørt, og at det må legges til rette for medvirkning gjennom hele planprosessen. Det fremgår under F at *«det er et grunnleggende prinsipp at alle offentlige organer har rett og plikt til å delta i planleggingen»*, samt at *«Den myndighet som har ansvar for å treffe vedtak om tiltak blir således også den sentrale premissleverandør innenfor sitt ansvarsområde ved utarbeidelse av planer og programmer etter forskriften.»*

E-CO kan på bakgrunn av sakens opplysninger ikke se at Norges vassdrags- og energidirektorats (NVE) har oppfylt plikten til medvirkning. NVE som premissleverandør har avgjørende betydning for

vannforvaltningsplanens innhold, og den manglende/mangelfulle medvirkningen må få konsekvenser for vannforvaltningsplanens utforming og detaljeringsgrad, jf. punkt 2.

E-CO etterspør en nærmere beskrivelse av hvordan prosessen med deltakelse fra sektormyndigheter har vært, herunder en utredning fra NVE vedrørende forslag til typer tiltak samt premissene for fastsettelsen av miljømål, jf. vannforskriften §§ 21 og 22 og anbefalinger under punkt 2 i sammenstillingen fra Miljødirektoratet av 15.10.2014. Tiltak som ikke er tilstrekkelig begrunnet og utredet må etter E-COs vurdering fjernes fra planutkastet, idet de vanskelig vil kunne følges opp av NVE i deres fremtidige myndighetsutøvelse.

E-CO hadde ellers håpet på at utformingen av utkastet til vannforvaltningsplan i større grad ville vært basert på et samarbeid mellom alle interessentene i vassdragene. Vi er av den oppfatning at et bredere og grundigere samarbeid kunne ha medvirket til et bedre kunnskapsgrunnlag og høyere kvalitet på planutkastet.

Hva gjelder selve høringen fastslår veileder 01:2013 kap I *Høring, vedtak og godkjenning* at det er to dokumenter som skal på høring og som det ønskes høringssvar på: *Regional vannforvaltningsplan og Regionalt tiltaksprogram*. I høringsbrevet for Vest-Viken av 30.06.2014 opplyses det derimot at høringsdokumentene består av fire deler: *Regional plan, Regionalt tiltaksprogram, Regionalt overvåkingsprogram og Handlingsprogram*. I tillegg oppfordres det til å studere relevante lokale tiltaksanalyser, da disse *«utgjør hovedgrunnlaget for planforlaget»*.

På bakgrunn av veileder 01:2013 og høringsbrevet for Vest-Viken av 30.06.2014 fremstår det som uklart hva som er formelt på høring, og hva høringsinstansene skal uttale seg til. E-CO viser til veileder 01:2013 og legger til grunn at det formelt kun er Regional vannforvaltningsplan og Regionalt tiltaksprogram som skal på høring, og at høringsinstansene derfor ikke skal kommentere Regionalt overvåkingsprogram, Handlingsprogram og/eller lokale tiltaksanalyser. Vårt høringssvar er derfor rettet mot Forslag til regional forvaltningsplan og Forslag til regionalt tiltaksprogram, og ikke andre dokumenter eller vedlegg og detaljer i disse.

Etter E-COs vurdering innebærer NVEs manglende/mangelfulle medvirkning brudd på plan- og bygningslovens prosessregler. Vi registrerer også at føringer i veileder 01:13 vedrørende prosess og høringsdokumenter ikke er fulgt. Vi viser i denne sammenheng til sammenstillingen fra Miljødirektoratet av 15.10.2014 der det under *«Utfordringer» bl.a. nevnes «Utilstrekkelig deltakelse fra sektormyndigheter i planarbeidet», «Utilstrekkelige ressurser til arbeidet regionalt og lokalt» og «Manglende koordinering mellom nasjonalt og regionalt planarbeid»*.

Brudd på prosessregler og manglende etterlevelse av veiledninger må få betydning for vannforvaltningsplanens innhold og detaljeringsgrad, eventuelt planens gyldighet dersom den blir for detaljert eller får et innhold som ikke er forsvarlig tatt i betraktning ovennevnte utfordringer.

Vi vil for ordens skyld påpeke at vi forutsetter at vesentlige endringer av planutkastet vil bli gjenstand for en ny høring i samsvar med vannforskriften og plan- og bygningsloven.

5. Nasjonale føringer – Vannmiljø og andre viktige nasjonale interesser

For å sikre den balansen som må til mellom miljøforbedringer og hensynet til kraftproduksjon har Klima- og miljødepartementet (KLD) og Olje- og energidepartementet (OED) gitt nasjonale føringer for hvordan miljømål i vassdrag med kraftproduksjon skal settes for planperioden 2015-2021, jf. brev datert 24.01.2014. Føringene fastslår uttrykkelig at vannforvaltningsplanene, i tillegg til å fremme målet om bedre vannmiljø, også skal ivareta andre viktige nasjonale interesser, som forsyningssikkerhet, flomsikkerhet, verdiskaping og klima. I vannforskriften § 1 er denne avveiningen formulert som et mål om *"bærekraftig bruk"*. Det er også henvist til de nasjonale føringene i brev fra KLD av 17.11.2014 *«Råd og presiseringer for ferdigstillelsen av vannforvaltningsplanene»*.

E-CO vil på generelt grunnlag påpeke at planutkastet i uforholdsmessig stor grad synes å ivareta hensynet til vannmiljø, uten at dette er vektet og veiet mot samfunnsnyttene ved vannkraften, jf. under punkt 7. Vannkraftreguleringenes nytteverdi for samfunnet må komme tydeligere fram i plandokumentene, og vannkraftregulering bør ikke framstilles som en av påvirkningene (4.1.1.3) på linje med langtransportert luftforurensning, fremmede arter etc, dvs påvirkningsfaktorer som *kun har ulemper*.

Vannkraften er vår sentrale evigvarende, fornybare energikilde med store samfunnsmessige verdier. Norsk kraftproduksjon er utslippsfri og derfor et viktig bidrag i klimakampen og for å nå det overordnede målet om å begrense global oppvarming til to grader. Redusert produksjon i det enkelte vannkraftanlegg vil redusere tilgangen på fornybar energi, og derfor kunne medføre økte naturinngrep i andre områder. I tillegg til klimahensynet ivaretar vannkraften hensynet til forsyningssikkerhet, idet lagringskapasiteten i magasinene sikrer tilgang til elektrisitet uavhengig av værvariasjoner. En økende andel uregulerbare energikilder som vind- og småkraft vil forsterke behovet for fleksibilitet i kraftsystemet. Vassdragsreguleringer vil for øvrig normalt ha betydelig flomdempende effekt, ved at kraftprodusentene benytter magasinene slik at flommen og skadevirkningene begrenses mest mulig. Sist, men ikke minst, bidrar vannkraften til betydelig verdiskaping for samfunnet i form av bl.a. skatter, avgifter og utbytter til offentlige eiere, samt verdiskaping og sysselsetting lokalt.

Plan- og bygningslovens hierarkiske system innebærer at regional og kommunal planmyndighet er forpliktet til å følge opp føringer gitt av nasjonale myndigheter. Dette følger av plan- og bygningsloven, som gir staten myndighet til å gripe inn i og eventuelt overta planleggingen av hensyn til nasjonale interesser, og det er særlig tydelig for vannforvaltningsplanene, som skal godkjennes av Kongen i statsråd. Vannregionmyndigheten og fylkeskommunen er derfor forpliktet til å følge de nasjonale føringene gitt i brevet av 24.01.2014, noe som etter E-COs vurdering ikke i tilstrekkelig grad er gjort i planutkastet. Dette følger også av brev fra KLD av 17.11.2014, der det understrekes at *«Eventuelle andre prioriteringer enn de som følger av nasjonale føringer må begrunnes og skal fremgå av vannforvaltningsplanene.»*

Ovennevnte innebærer at alle de nevnte, viktige nasjonale interessene må verdsettes og veies mot hverandre i planarbeidet. E-CO kan ikke se at vannforvaltningsplanen i tilstrekkelig grad oppfyller dette. Vi viser i denne forbindelse til anbefaling i sammenstillingen fra Miljødirektoratet under punkt 2, der det i første kulepunkt står: *«Det bør framgå tydelig av forvaltningsplanene dersom planen*

avviker fra nasjonale føringer, og hvilke punkter dette gjelder.» Videre viser vi til «Målkonflikter» der det bl.a. står: «Vannkraft vs. vannmiljø: Mål om økt fornybar produksjon vs. vannforskriftens miljømål. Her har det på slutten av planarbeidet kommet nasjonale føringer og veiledning, men for sent til at temaet kunne bli tilfredsstillende behandlet i høringsdokumentene».

Norges energiforsynings sikkerhet er avhengig av tilstrekkelig tilgang på energi og tilstrekkelig tilgang på effekt. Kraftsystemet må holdes i balanse til enhver tid. Systemoperatøren (Statnett) må ha tilgang til nok effekt til enhver tid for å holde kraftsystemet i drift. Flere av E-COs kraftverk er kvalifisert for Statnetts balansekraftmarkeder (frekvensregulering), og er av vesentlig betydning for forsynings sikkerheten i Sør-Norge og Vest-Viken. Det vises til vedlegg 3. E-CO mener at man må være særskilt varsom med å innføre magasinrestriksjoner i magasiner som disse kraftverkene utnytter. Det gjelder hele året. Dette er et bidrag til å konkretisere kriterier for nytten av vannkraftreguleringene. Det vises ellers til den svenske rapporten ER 2014:12 fra Statens energimyndighet «*Vad avgör ett vattenkraftverks betydelse för elsystemet*» for ytterligere inspirasjon. Også Energi Norge har utgitt flere publikasjoner i 2014, bl.a. «*Norsk vannkraft - Kilden til fornybarsamfunnet*» som kan benyttes for å beskrive nasjonale interesser knyttet til vannkraften.

Etter E-COs vurdering skal vannforvaltningsplanen ivareta de nasjonale føringene og på denne måten sikre balansen mellom miljøforbedringer og kraftproduksjon. Vi forutsetter at dette følges opp i det videre arbeidet.

6. Målet om et bedre vannmiljø må koordineres med Norges fornybarmål

Fornybardirektivet (2009/28/EF) ble innlemmet i EØS-avtalen 19. desember 2011 og trådte i kraft i Norge 20. desember 2012. Norge har påtatt seg en forpliktelse om å øke andelen fornybar energi til 67,5 prosent i 2020, og dette er den klart høyeste andelen i Europa. Klimaforliket viser at det er bred enighet på Stortinget om mål og prinsipper i norsk klimapolitikk, og regjeringen Solberg har i Sundvolden-erklæringen uttalt at klimaforliket vil forsterkes.

I statsbudsjettet for 2015 for Klima- og miljødepartementet, kap 9.1 «*Resultatområde 1 Naturmangfold*», står det: «*Behovet for miljøforbetrande tiltak i allereie utbygde vassdrag aukar i takt med mange nye inngrep i vassdragsmiljøet*».

E-CO viser til at Norges forpliktelser etter vanddirektivet og fornybarhetsdirektivet til dels fremstår som motstridende. Vi vil derfor på det sterkeste be vannregionmyndigheten og fylkeskommunen til i større grad også å ta høyde for fornybarmålet, når planutkastet skal bearbeides videre. Avveiningen mellom hensynet til klima og hensynet til lokalt vannmiljø er utfordrende, og det er derfor særlig viktig at hensynene koordineres i vannforvaltningsplanen. Dersom vannforvaltningsplanen i for stor grad legger føringer som vil medføre redusert kraftproduksjon i eksisterende anlegg, er det på bakgrunn av fornybarmålet betydelig risiko for at produksjonen må erstattes med ny kraft, fra nye kraftverk, som medfører nye naturinngrep.

Etter E-COs vurdering er det som et generelt utgangspunkt i samfunnets klare interesse å ivareta eksisterende vannkraftproduksjon og reguleringsevne i Drammensvassdraget, fremfor å åpne for nye inngrep i form av ny småkraftutbygging. Fordi tap av regulerbar kraftproduksjon er spesielt verdifullt for samfunnet og dyrt å erstatte, har Energi Norge fått Vista Analyse til å utrede

kostnaden ved å erstatte tapt vannkraft. Det vises til rapport 2014/20 «*Verdsetting av norsk vannkraft i et klima- og miljøperspektiv*». NVE har beregnet at hver tapt GWh har en samfunnsmessig verdi på kr. 7 millioner, vel å merke uten at klimakostnader, andre miljøkostnader ved produksjon av erstatningskraft er med, eller at kostnadene ved å erstatte fleksibilitet er fullt ut hensyntatt. Verdien av hver tapt *fleksibel* GWh i eksisterende anlegg er derfor vesentlig større enn kr. 7 millioner.

Ved å svekke eksisterende vannkraft blir vegen mot lavutslippssamfunnet tyngre. Å bevare eksisterende regulerbar vannkraft gjør det også enklere å fase inn nye variable energikilder. Vi minner om at fornybarnæringen spiller en viktig rolle i arbeidet mot et grønt skifte innen energisektoren, og at den fleksible produksjonen i kraftforsyningen er særlig verdifull i norsk vannkraft.

7. Bærekraftig forvaltning - Manglende kost/nytte-analyser og kravet om en kunnskapsbasert forvaltning

E-CO har mer enn 100 års erfaring med forvaltning av naturressursene i egne vassdrag, og vi er positive til arbeidet med å bedre miljøtilstanden i alle norske vassdrag. Vi foretar en løpende kartlegging av miljøtilstanden i egne vassdrag, vi utarbeider konkrete miljømål som sikrer en best mulig miljømessig drift av våre kraftanlegg, og vi samarbeider med vertskommunene ved gjennomføringen av frivillige miljøtiltak med god effekt. På bakgrunn av vår erfaring og kunnskap har vi gode forutsetninger for å angi konkrete, nyttige tiltak for å oppnå aktuelle miljømål.

Hva gjelder kunnskapsgrunnlaget vil E-CO påpeke at Vannnett, NVE-atlas og andre databaser kun er verktøy og hjelpemidler, og at disse ikke representerer en fasit for tilstanden eller tiltak. Vi påpeker også at det er en svakhet at kunnskapen som legges til grunn i planprosessen er vanskelig tilgjengelige for berørte interessenter, og at det ikke er enighet om innholdet.

Hva gjelder rapport 49/2013 *Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022* viser E-CO til at det i rapporten uttrykkelig er fremhevet at revisjonsgjennomgangen er et viktig kunnskapsgrunnlag og utgangspunkt for prioriteringer i regionene, men at den ikke representerer en fasit. Det kan gjøres andre prioriteringer i vannregionene, for eksempel som følge av mer lokal kunnskap eller som følge av regionale prioriteringer som avviker fra det som er lagt til grunn i rapporten. E-CO kan påvise flere feil og mangler i rapporten, og for oss fremstår flere av prioriteringene som vilkårlige. Vi fremhever at rapporten ikke har vært på høring, og at det derfor er særlig viktig at den ikke blir benyttet som en fasit i det videre arbeidet.

Det følger av de nasjonale føringene og vannforskriften at vannforvaltningsplanene kun skal inneholde tiltak der nytten for miljøet er større enn de samfunnsmessige ulempene ved redusert vannkraftproduksjon. I vannforskriften § 1 er denne avveiningen formulert som et mål om "bærekraftig bruk". Spørsmålet er om nytten av vannmiljøtiltak står i forhold til kostnaden i et bredt samfunnsperspektiv.

E-CO registrerer at det i planutkastet (vedlegg) er foreslått en rekke tiltak uten at dette er begrunnet særskilt og uten at det foreligger noen kost-/nyttevurdering. I tiltaksprogrammet kapittel 4 heter det: «*Et fåtall av tiltakene er kostnadsberegnet. Dette skyldes flere forhold. For de fleste*

vannforekomstene har en ikke hatt tilstrekkelig kunnskap om miljøtilstanden, påvirkningene og effekten av disse (se kapittel 4.5 om kunnskapsgrunnlaget i regionalt plandokument).». I kapittel 4 om nytte og kostnader er vannkraftreguleringen nytte ikke omtalt. Brukerhensyn som friluftsliv, rekreasjon og reiseliv (s. 46) er løftet fram som nyttekomponenter. Vannkraftens nyttekomponenter, som tilgang til elektrisitet til enhver tid for husholdninger og næringsliv (komfort, sikkerhet mv.), flomdemping og verdiskaping må også synliggjøres i vannforvaltningsplanen.

Etter E-COs vurdering er det etter vannforskriften ikke legitimt å innarbeide konkrete tiltak i vannforvaltningsplanen uten at dette er belyst med verdiene på kostnadssiden og nyttesiden i en bred, samfunnsmessig analyse. En god kost-/nyttevurdering i overensstemmelse med vannforskriften forutsetter at det foreligger nødvendig kunnskap om så vel positive miljøpåvirkninger som negative konsekvenser av tiltaket, samt at fordelene overstiger ulempene etter en konkret vurdering.

E-CO anmoder vannregionmyndigheten og fylkeskommunene om å sørge for at kravet om en kunnskapsbasert vannforvaltning blir oppfylt, herunder kravet om at mulige tiltak i vannforvaltningsplanen skal være realistiske og vurderes i forhold til konkret kost/nytte. Det må i siste runde sikres at vannforvaltningsplanen utformes slik at den blir et reelt og funksjonelt styringsverktøy, herunder at NVE og andre sektormyndigheter får tilstrekkelig handlingsrom til å treffe kunnskapsbaserte, tilstrekkelig begrunnede og riktige vedtak når planen skal følges opp, jf. punkt 3.

Som nevnt under punkt 4 stiller E-CO spørsmål ved NVEs deltakelse i planprosessen og deres funksjon som premissleverandør. Vårt standpunkt er at tiltak som ikke er tilstrekkelig begrunnet og utredet må fjernes fra planutkastet, idet de vanskelig vil kunne følges opp av NVE i deres fremtidige myndighetsutøvelse. Et eksempel på tema som etter E-COs syn ikke er tilstrekkelig belyst i vannplanarbeidet i Vest-Viken er kraftverkens betydning for forsyningssikkerheten. Magasinrestriksjoner kan svekke tilgangen til effektytelser for å holde kraftsystemet i momentan balanse. Eksempelvis vil en oppfølging av rapport 49/13s sjablonmessige krav til magasinrestriksjoner i Uste-Nes-reguleringen, kategorisert som 1.1, flytte flere hundre GWh fra vinterproduksjon til sommerproduksjon. Dette er ikke kost-nyttevurdert.

Etter E-COs vurdering innebærer mangelfull kunnskap om de konkrete positive miljømessige virkningene og/eller negative konsekvensene av et bestemt tiltak, at tiltaket ikke kan inngå som en del av tiltaksprogrammet, og heller ikke danne grunnlag for fastsettelsen av miljømål for den aktuelle vannforekomsten. Sjablonverdier for ulike tiltakstyper er heller ikke tilstrekkelig, all den tid NVE som sektormyndighet ikke har utredet forslag til tiltak og premissene for fastsettelse av miljømål i tråd med vannforskriften §§ 21 og 22 og veileder 01:2013.

E-CO erkjenner at det i noen regulerte vassdrag er utfordringer med vannmiljøet på enkelte strekninger. I enkelte vassdragsstrekninger kan det derfor være grunnlag for å iverksette tiltak etter en konkret kost-/nytte-vurdering. Eksempelvis kan det ikke utelukkes at det kan være aktuelt med noe slipp av minstevannsføring, alternativt et moderat vannslipp kombinert med andre tiltak som for eksempel terskelbygging og gytegrusutlegging. Det kan også være aktuelt å vurdere å flytte dagens minstevannsføringsslipp innenfor gjeldende konsesjon. Aktuelle tiltak må imidlertid

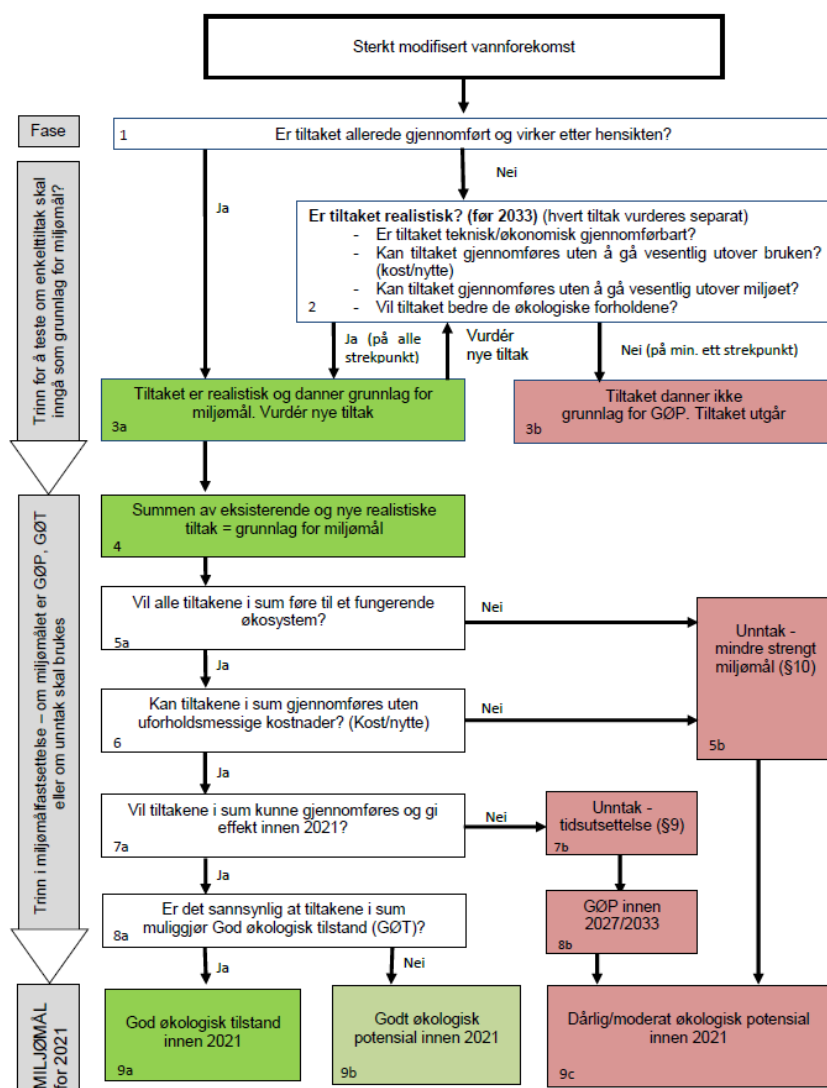
være kunnskapsbasert og vurdert i forhold til kost/nytte. Etter E-COs vurdering kan en overordnet vannforvaltningsplan kun angi en retning, mens de grundige, konkrete vurderingene må overlates til sektormyndighetenes saksbehandling etter sektorlovgivningen.

8. Miljømål for «sterkt modifiserte vannforekomster» (SMVF)

E-CO legger til grunn at vannforekomster som benyttes til vannkraftproduksjon i hovedsak utpekes som sterkt modifiserte (SMVF), idet det som hovedregel ikke er mulig å oppnå god økologisk tilstand uten tiltak som går ut over bruken, jf. vannforskriften § 5 bokstav c. Det vises i denne forbindelse til nasjonale føringer av 24.01.2014, veileder 01:2013 del II, punkt 4.3 og veileder 01:2014 *Sterkt modifiserte vannforekomster*. Vi viser også til veileder 01:2013 del II Utdypende veiledning til malen for regionale vannforvaltningsplaner, punkt 4.3 Sterkt modifiserte vannforekomster: *«Dersom de fysiske inngrepene i vannforekomsten skal opprettholdes ut fra sin samfunnsnytte, er det lite hensiktsmessig å ha god økologisk tilstand som miljømål for slike vannforekomster. Dette er bakgrunnen for at sterkt modifiserte vannforekomster har egne miljømål, «godt økologisk potensial» (GØP) tilpasset den samfunnsnyttige bruken av vannforekomsten.»*

Av nasjonale føringer av 24.01.2014 fremgår det at miljømålet *«godt økologisk potensial» (GØP) skal settes basert på realistiske miljøtiltak (positiv kost-/nytte)». Det opplyses videre at tiltaksprogrammet som skal danne grunnlaget for å sette miljømål i sterkt modifiserte vannforekomster, «ikke skal være en oppramsing av alle tenkelige tiltak, men være prioriterte og realistiske tiltak med gode miljøeffekter i forhold til kostnader». Som nevnt under punkt 6 er det etter E-COs vurdering ikke foretatt tilstrekkelige kost-/nyttevurderinger og/eller begrunnede prioriteringer.*

Som nevnt under punkt 7 etterlyser E-CO nødvendig kunnskap om så vel positive miljøpåvirkninger som negative konsekvenser av foreslåtte tiltak. Etter vår vurdering er nytteeffektene av flere av de foreslåtte tiltakene usikre. Manglende kost-/nytte vurderinger, herunder mangelfull kunnskap om de konkrete positive miljømessige virkningene og/eller negative konsekvensene av et bestemt tiltak, medfører at tiltaket ikke kan inngå som en del av tiltaksprogrammet, og heller ikke danne grunnlag for fastsettelsen av miljømål for den aktuelle vannforekomsten. Ifølge SMVF-veilederen kan strengere GØP enn dagens tilstand bare baseres på konkrete tiltak som er vurdert å ha positiv kost/nytte-verdi – alle andre tiltak skal avvises. Det vises til flyt-diagrammet under, hentet fra veileder 01:2014 *Sterkt modifiserte vannforekomster*.

Figur 1: Flytdiagram for å sette miljømål ved bruk av tiltaksmetoden

Veileder 01: 2014. Sterkt modifiserte vannforekomster

E-CO viser til sammenstillingen fra Miljødirektoratet av 15.10.2014 der det bl.a. står som følger under «Miljømål for sterkt modifiserte vannforekomster»: «NVE og miljødirektoratets revisjonsgjennomgang har benyttet en overordnet kost/nytte vurdering for å prioritere miljøforbedrende tiltak, samt muligheten for miljøforbedringer som følge av de aktuelle tiltakene, innen temaene fisk og fiske, øvrig naturmangfold, og landskap og friluftsliv. Revisjonsgjennomgangen er et viktig kunnskapsgrunnlag og utgangspunkt for prioriteringer i regionene, men representerer ingen fasit. Det kan gjøres andre prioriteringer i vannregionene, for eksempel som følge av mer lokal kunnskap eller som følge av regionale prioriteringer som avviker fra det som er lagt til grunn i rapporten.»

Og videre: «Høringsdokumentene har i varierende grad beskrevet om eller hvordan man har prioritert mellom vassdrag med kraftproduksjon i vannregionen, hvordan man har vurdert bruk av tidsutsettelse eller mindre strenge miljømål, og hvordan man har hensyntatt andre nasjonale interesser som fornybar energi.»... «Slik høringsdokumentene foreligger nå er det ikke mulig å få et

klart bilde av vannforekomster i regulerte vassdrag som er prioritert for miljøforbedringer, og fordeling av måloppnåelsen over flere planperioder.»

E-CO støtter Miljødirektoratets vurderinger og legger til grunn at direktoratets anbefalinger til forbedring av vannforvaltningsplanen blir fulgt opp og at «NVE og miljømyndighetene deltar aktivt i det videre arbeidet med miljømål for vassdrag med kraftproduksjon». Dette innebærer arbeid med å utarbeide konkrete beskrivelser av miljømål, begrunnelse for tiltak og beskrivelse av prioriteringer. Som nevnt under punkt 4 forutsetter vi at vesentlige endringer av planutkastet vil bli gjenstand for en ny høring.

I de nasjonale føringene vises det uttrykkelig til at vannforskriften åpner for at dagens tilstand kan defineres som «*godt økologisk potensial*». Videre legges det til grunn at det mange steder kan oppnås betydelige miljøforbedringer med tiltak som ikke gir redusert produksjon eller redusert reguleringsevne. Det fastslås også at friluftsliv og landskap ikke alene er tilstrekkelig begrunnelse for å foreslå minstevannføring/magasinrestriksjoner ved miljømålfastsettelsen. I brevet fra KLD 17.11.2014 fremgår det at der det ikke skal gjennomføres miljøforbedrende tiltak skal miljømålet for sterkt modifiserte vannforekomster være lik dagens tilstand.

Iht veileder 01:2014 (s 19) kan Mindre strenge miljømål (MSM) etter vannforskriftens § 10 være aktuelle der vannforekomsten er så påvirket at det er umulig eller uforholdsmessig kostnadskrevende å nå miljømålene. Dette er etter E-COs syn tilfelle for en rekke vannforekomster i reguleringer i Hallingdal. MSM burde ha vært brukt systematisk for vannforekomster som f.eks magasiner med store reguleringshøyder og vannforekomster nedstrøms bekkeinntak i vassdragsreguleringer uten fungerende økosystem og med kraftverk kvalifisert for Statnetts balansekraftmarked. Disse kraftverkene med tilhørende reguleringer er svært viktige for balansering av kraftsystemet, og disse kvalitetene bør ikke svekkes med tiltak som nye magasinrestriksjoner eller økt minstevannføring. Miljømålet for slike vannforekomster bør settes til moderat økologisk potensial eller lavere.

9. Konkrete innspill og korrigeringer til forvaltningsplan for Vest-Viken

Vannforvaltningsplanen viser til rapport 49:2013 fra NVE for prioritering av vassdragsreguleringer til vilkårsrevisjon. E-CO har i brev til NVE 19.2.2014 påpekt feil og mangler i faktaunderlaget som ble brukt for klassifiseringen av Uste- og Nesreguleringen til kategori 1.1, jf. vedlegg 2. Det er etter rapportens ferdigstilling gitt nye nasjonale føringer i brev fra KLD og OED av 24.01.2014 vedrørende vektingen av hensynet til friluftsliv og landskap i vannforvaltningsplanene. Der fastslås det at «*Friluftsliv og landskap er ikke alene en tilstrekkelig begrunnelse for å foreslå minstevannføring/magasinrestriksjoner ved miljømålfastsettelsen. Forbedring av økologien i vannstrengen er hovedformålet med vannforskriften. Vassdrag som er gitt høy prioritet (1.1) kun på bakgrunn av landskap/friluftsliv, bør derfor ikke få miljømål som forutsetter vannslipp.*»

Årsaken til at Uste- og Nesreguleringen ble kategorisert i gruppe 1.1. var hensynet til friluftsliv og landskap. I NVE-rapport 49-2013 omhandler kapittel 5 metodikken som er benyttet for å komme frem til de ulike kategoriseringene. Som det fremgår av tabell 5.6 (på side 35) skal reguleringer som kommer i krafttapsgruppe 4 som hovedregel gis kategori 1.2. Det faglige skjønnet kan endre på dette, men da må det etter E-COs vurdering også fremlegges gode og velbegrunnede

argumenter for hva som legges til grunn for bruk av slikt skjønn, noe som ikke er gjort. I brev fra E-CO til NVE datert 19.2.2014 (se vedlegg 2) viser vi til at våre beregninger gir ca. 125 GWh tapt kraftproduksjon som følge av metoden som rapporten benytter. Legges så de foreslåtte magasinrestriksjonene inn vil tapet ligge på omtrent 180 GWh. E-CO ba derfor i brev til NVE at Uste-Nes kategoriseringen ble omgjort til kategori 1.2 eller 2.1 på bakgrunn av feil og mangler i metodikken. Etter E-COs syn kan det ikke fastsettes miljømål for vannforekomstene i Uste- og Nesreguleringen som forutsetter vannslipp eller magasinrestriksjoner. Alle vannforekomster skal dermed utpekes til SMVF med GØP som «dagens tilstand» som miljømål eller som MSM som miljømål. Det samme gjelder for Holsreguleringen og Hemsilreguleringen.

For Hemsilreguleringen heter det i planen (s. 59):

Hemsilreguleringen har ikke krav om minstevannføring. Regulanten har frivillig påslipp av vann og har etablert terskler i vassdraget. Spesielt i Eikredammen bør det settes krav om vannstandsvariasjoner slik at man unngår de negative virkningene mht. estetikk, friluftsliv og fiske. Det er også krevd manøvreringsreglement for Gyrinos-Flævatn hvor hyppige variasjoner i vannstandsendringer skaper problem for stamfiske og erosjon i magasinet. Foreslåtte tiltak er miljøbasert vannføring og standard naturforvaltningsvilkår. Ørretfiske i Hemsil er svært viktig for reiselivet i regionen. Gyrinos-Flævatn er en del av Regional plan for villreinområde Nordfjella. Oppdemmingen har endret villreinens trekkroute i området. Krav om standard naturforvaltningsvilkår. Regulanten har søkt om opprusting/ utvidelse av Hemsil 3, nytt kraftverk i Gol kraftstasjon. Opprusting av Hemsil 3 og revisjon av Hemsilkonsesjonen må ses i sammenheng.

Her er beskrivelsen ufullstendig og dels unødvendig. Reguleringskonsesjonen omfatter ikke Hemsilvassdraget nedstrøms avløpet til Hemsil 1. Alle krav fra allmenne interesser/kommunene er resultat av omfattende behandling i kommunene, og kravene er håndtert i vilkårsrevisjon for Hemsilreguleringen eller i konsesjonssøknad for Hemsil 3. I stedet for omtalen over kunne man ha henvist til pågående vilkårsrevisjon for Hemsilreguleringen og konsesjonsprosess for Hemsil 3. For øvrig er Hemsilreguleringen klassifisert i kategori 1.2, og dermed ikke gjenstand for krav om minstevannføring eller magasinrestriksjoner, jf. brev av 24.1.2014 fra MD/OED, uten spesiell begrunnelse. Begrunnelsen gitt på side 59 innebærer ikke noe nytt.

Det vises til vedlegget for forslag til Miljømål for vannforekomster i Hallingdal vannområde. I vedlegg 1 følger E-COs forslag til miljømål med begrunnelse.

Vannkraftreguleringer er nærmest kun omtalt med negativt fortegn (s. 12, 30, 35). Generelt savner vi en mer utførlig beskrivelse av vannkraftreguleringenes positive sider bl.a.:

- Fornybar kraftproduksjon uten klimagassutslipp – bidrag til å nå togradersmålet og bevaring av biologisk mangfold
- Vannkraftmagasinenes evne til å dempe skadeflommer
- Kraftanleggenes bidrag til forsyningssikkerhet
- Kraftanleggenes bidrag til verdiskaping for rettighetshavere (grunneiere, regulanter, kraftsverkseiere), vertskommuner, eiere og samfunnet generelt.

10. Avslutning / Oppsummering

Utkast til vannforvaltningsplan for Vest-Viken representerer et forsøk på å få en kunnskapsbasert fremstilling av miljøtilstanden og hovedutfordringene i vannregionen. Som beskrevet i denne høringsuttalelsen mener E-CO at utkastet representerer et uferdig arbeid. Vi viser i denne forbindelse til sammenstillingen fra Miljødirektoratet av 15.10.2014, der de viktigste forbedringspunktene er angitt under «*Forbedringspunkter i høringsdokumentene*».

E-CO vil særlig fremheve direktoratets konklusjon om at det er betydelige huller i kunnskapsgrunnlaget, at medvirkningen fra sektorene og allmennheten har vært mangelfull og at beskrivelse av prioriteringer og kost-/nyttevurderinger er mangelfull. Direktoratet fastslår også at detaljeringsnivået er «*for stort i forhold til hva det bør være i regionale oversiktsplaner, som ikke skal være enkeltsaksbehandling*», og at de foreslåtte tiltakene ofte er beskrevet for omfattende og detaljert, og at «*det vil være problematisk for regjeringen å godkjenne dette, da det kan bryte med forutsetningen om at skjønnsrommet for sektormyndighetene i forhold til det enkelte tiltak ikke skal reduseres vesentlig.*»

E-CO slutter seg til Miljødirektoratets oppsummering av forbedringspunkter og legger til grunn at direktoratets anbefalinger vil bli fulgt opp av vannregionmyndigheten og fylkeskommunene som planmyndighet. Vi forutsetter også at vannregionmyndigheten og fylkeskommunene etterlever råd og presiseringer fra KLD i brev av 17.11.2014.

Avslutningsvis vil vi ønske lykke til med det videre arbeidet med vannforvaltningsplan for Vest-Viken.

Med vennlig hilsen
E-CO Energi AS

Tore Olaf Rimmereid
Administrerende direktør

Per Arne Torbjørnsdal
Direktør for forretningsutvikling

Kopi:
Vertskommuner v/ordførere
NVE

Vedlegg 1.

E-CO bygger sin vurdering av miljømål på fagrapporter utarbeidet av eksterne konsulenter, forskningsmiljøer og egen vassdragsfaglig miljøkompetanse. Prosjektene er i hovedsak gjennomført for å skaffe grunnlag for evaluering av de utsettingspåleggene (for fisk) som er knyttet til konsesjonsvilkårene og som Fylkesmannen i Buskerud har ansvar for å følge opp, mens noen fagprosjekter er gjennomført i forbindelse med konsekvensutredninger eller som en del av datagrunnlaget som inngår i arbeidet med vilkårsrevisjonene som er startet.

Fagrapportene etc. er oversendt Fylkesmannens miljøvernnavdeling, NVE Region Sør og Vannområde Hallingdal.

I alle magasiner i E-COs reguleringer er det lovpålagte høyeste og laveste tillatte regulerte vannstand (HRV/LRV), og i tillegg er det i magasinene i Uste-Nes reguleringen begrensninger knyttet til fyllingsgraden i bestemte perioder av året.

I de sentrale, viktige vassdragene er det også konsesjonskrav om slipp av minstevannføring. Dette gjelder i Usteåne fra Ustedalsfjorden – Strandafjorden (minimum 200 l/s). Fra dam Strandafjorden til utløp Nes kraftverk er det krav om minimum 2,5 m³/s fra 16. september til 15. mai og 10 m³/s fra 16. mai til 15. september. Endringene skal i tillegg skje gradvis over et tidsrom av minst en uke. Vannføringen er ofte mer enn minimumskravene tilsier pga. tilførsel fra uregulerte felt.

Hemsilreguleringen

Merknad til Hemsilreguleringen: Hemsilreguleringen er til vilkårsrevisjon. Vannforvaltningsplanen kan ikke forskuttere sektormyndighetens (NVEs) behandling av vilkårsrevisjonsrapporten, og miljømålene må dermed fastsettes som foreslått i tabellen.

Nummer vann-nett	Kraftverk	Navn	Miljømål gruppe	Miljømål.	Kommentarer
012-589-L	Hemsil 1	Flævatn/ Gyrinosvatnet	GØP	Dagens tilstand gir gode oppvekstforhold for fisk og bunndyr.	
012-2756-R	Hemsil 1	Hemsil Tuv- Eikredammen	GØP	Dagens tilstand gir gode oppvekstforhold for fisk og bunndyr.	
012-2764-R	Hemsil 1	Grøndøla nedre	GØP	Dagens tilstand gir gode oppvekstforhold for fisk og bunndyr.	Vurdering av tiltak omtalt i revisjonsdokumentet for Hemsilreguleringen.
012-2412-R	Hemsil 1	Lauvdøla	GØP	Dagens tilstand legger til rette for selvreproduserende bestander av naturlig forekommende arter.	
012-1447-R	Hemsil 1	Dyrgja nedre	GØP	Dagens tilstand gir gode oppvekstforhold for fisk og bunndyr.	Vurdering av tiltak omtalt i revisjonsdokumentet for Hemsilreguleringen.
012-2413-R	Hemsil 1	Fagerdøla nedre	MSM	MSM. Ingen realistiske tiltak som i vesentlig grad vil bedre forhold i elvestrekningen.	
012-626-L	Hemsil 1	Vavatn	GØP	Dagens tilstand. Legger til rette for produksjon av fisk og bunndyr.	
012-1973-R	Hemsil 1	Gjuva	MSM	MSM. Ingen realistiske tiltak som i vesentlig grad vil bedre forhold i elvestrekningen.	

Vassdrag nedstrøms Hemsilreguleringen

Hemsilreguleringen omfatter ikke Hemsil nedstrøms avløpet til Hemsil 1 kraftverk.

Nummer vann-nett	Kraftverk	Navn	Miljømål gruppe	Miljømål.	Kommentarer
012-2235-R	Hemsil 2	Hemsil Eikredammen - Robru	GØP	Dagens tilstand legger til rette for selvreproduserende bestander av naturlig forekommende arter.	Frivillig minstevannføring: 25 l/s om vinteren og 100 l/s om sommeren. Det er bygget terskler, buner, innsnevringar djupål og gytegrus. Kombinasjonen har gitt mulighet for et fungerende økosystem på strekningen.
012-2833-R ?	Hemsil 2	Logga/Mattisbekken	MSM	MSM. Ingen realistiske tiltak som i vesentlig grad vil bedre forhold i elvestrekningen.	Strekningen nedstrøms bekkeinntaket i Logga/Mattisbekken er ikke registrert i vann-nett. Den er utelatt i Logga bekkefelt 012-2834-R, hvor det ikke er lagt inn hydromorfologiske inngrep. Dette bør rettes opp.

Holsreguleringen

Merknad til Holsreguleringen: Holsreguleringen er til vilkårsrevisjon. Vannforvaltningsplanen kan ikke forskuttere sektormyndighetens (NVEs) behandling av vilkårsrevisjonsrapporten, og Miljømålene må dermed fastsettes som foreslått i tabellen.

Nummer vann-nett	Kraftverk	Navn	Miljømål gruppe	Miljømål.	Kommentarer
015-412-L	Hol 1	Rødungen	GØP	Dagens tilstand. Legger til rette for produksjon av fisk og bunndyr.	
012-627-L	Hol 1	Bergsjøen	GØP	Dagens tilstand gir gode oppvekstforhold for fisk og bunndyr.	
012-617-R	Hol 1	Tverråne	MSM	MSM. Ingen realistiske tiltak som i vesentlig grad vil bedre forhold i elvestrekningen.	
012-613-R	Hol 1	Storåne-Votna	MSM	MSM. Ingen realistiske tiltak som i vesentlig grad vil bedre forhold i elvestrekningen	Bør deles ved innløp Tverråbekken.
012-16403-L	Hol 1	Vatsfjorden	GØP	Dagens tilstand legger til rette for selvreproduserende bestander av naturlig forekommende arter.	Godt økologisk potensial vurderes som oppnådd på fisk og bunndyr, basert på data fra fagrapporter etc.
012-2001-R	Hol 1	Votna	GØP	Dagens tilstand legger til rette for selvreproduserende bestander av naturlig forekommende arter.	
012-591-L	Hol 1	Varaldsetvatnet	GØP	Dagens tilstand. Legger til rette for produksjon av fisk og bunndyr.	
012-622-R	Hol 1	Varaldsetåne	MSM	MSM. Ingen realistiske tiltak som i vesentlig grad vil bedre forhold i elvestrekningen.	Bunn dominert av fjell og stor blokk. Lite potensial.

Nummer vann-nett	Kraftverk	Navn	Miljømål gruppe	Miljømål.	Kommentarer
012-16035-L	Hol 1	Stolsvatnet	GØP	Dagens tilstand gir gode oppvekstforhold for fisk og bunndyr.	Manøvreringspraksis for magasinet som hensyntar stamfiske og skjoldkreps.
012-1890-R	Hol 1	Urunda øvre, vestre del	GØP	Dagens tilstand legger til rette for selvreproduserende bestander av naturlig forekommende arter.	Gjennomført bygging av terskler, innsmalning av elveløp og utlegging av gytegrus. Tiltakene fungerer og gir grunnlag for et fungerende økosystem.
012-783-R	Hol 1	Urunda fra samløpet med Flåddøla til Greinefossen	GØT	GØT foreslås som miljømål	God økologisk tilstand vurderes som oppnådd på fisk og bunndyr, basert på data fra fagrapporter etc. Flåddølas vannføring er uregulert og opprettholder god status.
012-785-R	Hol 1	Urunda nedre	GØP	Dagens tilstand legger til rette for selvreproduserende bestander av naturlig forekommende arter.	
012-548-L	Hol 1	Strandavatnet	GØP	Dagens tilstand legger til rette for selvreproduserende bestander av naturlig forekommende arter.	
012-628-R	Hol 1	Storåne Strandavatnet-Sunndalsfjorden	MSM	MSM. Ingen realistiske tiltak som i vesentlig grad vil bedre forhold i elvestrekningen.	Storåne skifter karakter ved samløpet med Vesleåne. Bør deles i to vannforekomster.
012-601-L	Hol 1	Sunndalsfjorden	GØP	Dagens tilstand legger til rette for selvreproduserende bestander av naturlig forekommende arter.	Godt økologisk potensial vurderes som oppnådd på fisk og bunndyr, basert på data fra fagrapporter etc.

Nummer vann-nett	Kraftverk	Navn	Miljømål gruppe	Miljømål.	Kommentarer
012-1901-R	Hol 1	Storåni Sunndalsfjorden til Hol 1	GØP	GØP = dagens tilstand. Ingen realistiske tiltak som vil kunne gi vesentlig bedre økologisk status.	
012-1900-R	Hol 1	Storåni Hol 1 til Hovsfjorden	GØP	Dagens tilstand legger til rette for selvreproduserende bestander av naturlig forekommende arter.	
012-1969-R	Hol 1	Urunda øvre østre del	MSM	MSM. Ingen realistiske tiltak som i vesentlig grad vil bedre forhold i elvestrekningen.	
012-2056-R	Hol 1	Holselva -Øvre	MSM	MSM. Ingen realistiske tiltak som i vesentlig grad vil bedre forhold i elvestrekningen.	
012-2055-R	Hol 1	Holselva - Nedre	GØP	Dagens tilstand legger til rette for selvreproduserende bestander av naturlig forekommende arter.	Det er bygd terskler som gir positive effekter på vannmiljøet. Restfelt bidrar til god restvannføring.
012-598-L	Hol 2	Hovsfjorden	GØP	Dagens tilstand. Legger til rette for produksjon av fisk og bunndyr.	
012-633-R	Hol 2	Storåni Hovsfjorden-Holsfjorden	MSM	MSM. Ingen realistiske tiltak som i vesentlig grad vil bedre forhold i elvestrekningen.	Terskler, buner, skjul er bygd og gytegrus er lagt ut. Strekingen fungerer som rekrutteringsstrekning for Holsfjorden.
012-597-L	Hol 3	Holsfjorden	GØP	Dagens tilstand. Legger til rette for produksjon av fisk og bunndyr.	
012-2008-R	Lya	Lya midtre	GØT	GØT foreslås som miljømål. Ikke påvirket av vannkraft	God økologisk tilstand vurderes som oppnådd på fisk og bunndyr basert på data fra fagrapporter etc.

Uste – Nes reguleringen

Nummer vann-nett	Kraftverk	Navn	Miljømål gruppe	Miljømål.	Kommentarer
012-2005-R	Nes	Hallingdalselva Ål-Gol	GØP	Dagens tilstand som legger til rette for selvreproduserende bestander av naturlige forkommende arter.	Terskler er bygd som gir positive effekter på vannmiljøet. Minstevannføring.
012-16594-L	Nes	Uppsjøen	GØP	Dagens tilstand legger til rette for selvreproduserende bestander av naturlig forkommende arter.	Terskel ved utløpet som har skapt gode gyteforhold for ørret.
012-547-L	Nes	Strandafjorden	GØP	Dagens tilstand gir gode oppvekstforhold for fisk og bunndyr.	
012-521-L	Nes	Krøderen	GØT	Lite påvirket av reguleringen.	GØT foreslås som miljømål siden god økologisk tilstand vurderes som oppnådd på fisk og bunndyr, basert på data fra fagrapporter etc.
012-2012-R	Nes	Rukkedøla Nedre	GØP	Dagens tilstand. Legger til rette for produksjon av fisk og bunndyr.	Fiskevandring er sikret forbi terskel i Nesbyen sentrum. Gjort noen enkle miljøtiltak på strekningen i sentrum. Årssikker vannføring.

Nummer vann-nett	Kraftverk	Navn	Miljømål gruppe	Miljømål.	Kommentarer
012-86-R	Nes	Dokkelve nedre	MSM	MSM. Ingen realistiske tiltak som i vesentlig grad vil bedre forhold i elvestrekningen.	Fra inntak til Rv 7 er det bratt og ingen naturlig vandring. Gjedde skaper problem i nedre del.
012-85-R	Nes	Rusteåni nedre	MSM	MSM. Ingen realistiske tiltak som i vesentlig grad vil bedre forhold i elvestrekningen.	Bratt strekning, dominert av grovt substrat.
012-1597-R	Nes	Lya nedre	MSM	MSM. Ingen realistiske tiltak som i vesentlig grad vil bedre forhold i elvestrekningen.	Meget bratt strekning med bunnforhold dominert av fjell.
012-141-R	Nes	Ridøla nedstrøms vanninntak	MSM	MSM. Ingen realistiske tiltak som i vesentlig grad vil bedre forhold i elvestrekningen.	Bratt strekning og nedre del av elva er forbygd og bunnsikret i forbindelse med jernbanen.
012-2000-R	Nes	Votna nedstrøms tunnelinntak	MSM	MSM. Ingen realistiske tiltak som i vesentlig grad vil bedre forhold i elvestrekningen.	Bratt, fjell og blokk dominerer substratet. Lite potensial for vesentlige miljøforbedringer.
012-2767-R	Nes	Hallingdalselva Gol-Sjong	GØP	Dagens tilstand gir gode oppvekstforhold for fisk og bunndyr.	Terskler er bygd som gir positive effekter på vannmiljøet. Minstevannføring.
012-1952-R	Nes	Hallingsdalselva fra Brommefjorden-Sevre	GØT	Dagens tilstand legger til rette for selvreproduserende bestander av naturlig forekommende arter.	En fremmed art (gjedde) kan føre til at miljømålet ikke kan nås.

Nummer vann-nett	Kraftverk	Navn	Miljømål gruppe	Miljømål.	Kommentarer
012-555-L	Uste	Finsevatnet	GØP	Dagens tilstand gir gode oppvekstforhold for fisk og bunndyr.	
012-554-L	Uste	Nygårdsvatnet	GØP	Dagens tilstand. Legger til rette for produksjon av fisk og bunndyr.	
012-553-3-L	Uste	Ørteren	GØP	Dagens tilstand. Legger til rette for produksjon av fisk og bunndyr.	
012-2003-R	Uste	Ørteåne	MSM	MSM. Ingen realistiske tiltak som i vesentlig grad vil bedre forhold i elvestrekningen.	
012-551-L	Uste	Ustevatn	GØP	Dagens tilstand. Legger til rette for produksjon av fisk og bunndyr.	
012-2825-R	Uste	Ustedøla	MSM	MSM. Ingen realistiske tiltak som i vesentlig grad vil bedre forhold i elvestrekningen. Bratt strekning med bunnforhold dominert av bart fjell og blokk.	
012-592-L	Uste	Rødungen	GØP	Dagens tilstand. Legger til rette for produksjon av fisk og bunndyr.	
012-550-L	Uste	Ustedalsfjorden	GØP	Dagens tilstand legger til rette for selvreproduserende bestander av naturlig forekommende arter.	Terskel ved utløpet som har skapt gode gyteforhold for ørret.
012-2827-R	Uste	Usteåne	GØP	Dagens tilstand legger til rette for selvreproduserende bestander av naturlig forekommende arter.	Terskler er bygd som gir positive effekter på vannmiljøet. Minstevannføring.
012-2049-R	Uste	Hallingdalselvi nedstrøms Uste kraftverk	GØP	Dagens tilstand legger til rette for selvreproduserende bestander av naturlig forekommende arter.	

Vedlegg 2: Brev til NVE om klassifisering av Uste- og Nes-reguleringen i NVE-rapport 49-2013 datert 19.2.2014.

Se vedlagte brev.

Vedlegg 3: Oversikt over E-COs kraftverk som har vesentlig betydning for forsyningssikkerheten (frekvensreguleringen av kraftsystemet) i Vest-Viken og Norge

Stasjon	Aggregat	Primærregulering		Sekundærregulering	Tertiærregulering
		Grunnreserve	FNR-markedet	FRR-A	RK-markedet
Nes	G1	JA	JA	NEI	JA
Nes	G2	JA	JA	NEI	JA
Nes	G3	JA	JA	NEI	JA
Nes	G4	JA	JA	NEI	JA
Hemsil 1	G1	JA	NEI	NEI	JA
Hemsil 1	G2	JA	NEI	NEI	JA
Gjuva	G1	JA	NEI	NEI	NEI
Brekkefoss	G1	NEI	NEI	NEI	NEI
Hemsil 2	G1	JA	JA	NEI	JA
Hemsil 2	G2	JA	JA	NEI	JA
Hol 1	G1	JA	JA	JA	JA
Hol 1	G2	JA	JA	JA	JA
Hol 1	G3	JA	JA	JA	JA
Hol 1	G4	JA	JA	JA	JA
Hol 2	G1	JA	NEI	NEI	JA
Hol 3	G1	JA	NEI	NEI	JA
Hol 3	G2	JA	NEI	NEI	JA
Usta	G1	JA	JA	JA	JA
Usta	G2	JA	JA	JA	JA

NVE
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

Att.: Jan Sørensen og Inger Staubo

Dato: 19.2.2014

Vår ref.: Uste og Nes

Side: 1 av 9

Kommentarer til rapport 49/2013 om Uste og Nes-reguleringen – innspill til NVEs arbeid med vannforvaltningsplanene

E-CO Energi AS (E-CO) viser til Rapport nr. 49/2013 av september 2013 der det under punkt 5.7 «Datakvalitet og usikkerhet» uttales at det i rapporten «tas forbehold om feil og mangler i informasjonsgrunnlag og variasjoner i de skjønsmessige vurderingene. Det fremheves at usikkerheten er betydelig, både når det gjelder tilgjengelige data om sentrale miljøverdier, hvor påvirket verdiene er av vassdragsreguleringen, hva som er potensialet for miljøforbedring, samt hvilke tiltak som er nødvendige for å oppnå miljøforbedring.»

Og videre: «Direktoratet er åpne for at vassdrag bør prioriteres annerledes, dersom viktig kunnskap om vassdragene er oversett, eller nye data framskaffes som tilsier en annen prioritering.»

E-CO viser videre til brev fra Klima- og miljødepartementet (KLD) og Olje- og energidepartementet (OED) datert 24.01.2014, der det bl.a. fremgår at «Rapport 49/2013 er et viktig kunnskapsgrunnlag og utgangspunkt for prioriteringer i regionene, men representerer ingen fasit.» KLD/OED oppfordrer tiltakshavere og interessenter til å bidra med innspill til realistiske tiltak i tiltaksprogrammet, og vannregionmyndigheten om å sikre bred deltagelse fra «alle berørte parter, også i forkant av høringen av forvaltningsplanen.»

E-CO legger til grunn at NVE som sektormyndighet vil følge opp de nasjonale føringene i det videre arbeidet med vannforvaltningsplanene og om nødvendig fremme innvending mot planutkastet, dersom dette ikke i tilstrekkelig grad ivaretar viktige nasjonale samfunnshensyn som angitt i brevet, jf. plan- og bygningsloven 8-4 andre ledd. E-CO anmoder NVE om å sørge for at eget ansvarsområde bli ivaretatt og får tilstrekkelig tyngde når vannregionmyndigheten skal avveie ulike sektorinteresser i planarbeidet.

På bakgrunn av innlegg fra NVE på Energi Norges verksted i revisjons- og vannplanprosjektet 11.02.2014 legger E-CO til grunn at regulanter og NVE sammen må bidra konstruktivt i den videre planprosessen, herunder ved utformingen av miljømål og tiltaksprogram.

E-CO har gått gjennom beskrivelsen i faktaarket for Uste og Nes-reguleringen i rapport 49/2013. Vi har følgende kommentarer til faktaarket:

Konsesjoner. E-CO Energi AS er ikke konsesjonær for reguleringen. Tillatelsen ble gitt til Foreningen til Hallingdalsvassdragets regulering (FHR) 30.3.1962.

Tekniske fakta. Når det gjelder kravene til minstevannføring fra Strandafjorden, er det et krav at endringene skal skje gradvis over et tidsrom av minst en uke. Det sies at det ikke er pålagt magasinrestriksjoner i reguleringen. Det er feil. Hovedkrav fra manøvreringsreglementet er:

«Ved manøvreringen skal for øvrig tas for øyet at vassdragets tidligere flomvassføring ikke økes. Lågvassføringen i Ustekveikja og i Hallingdalselva nedenfor Nes kraftverk må heller ikke forminskes til skade for andres rettigheter. Magasinet i Ustevatn - Sløtfjord skal så lenge isen er farbar så vidt mulig manøvreres slik at vasstanden ikke stiger mer enn den ville ha steget uten regulering. Tapping av magasinvatn fra Ustevatn - Sløtfjord, Ørteren, Finsevatn og Nygårdsvatn må innstilles senest 1. mars. Tapping av naturlig tilsig fra Ustevatn - Sløtfjord innstilles senest 1. mai. Jfr. imidlertid denne posts 3. ledd. Overføring til Rødungen kan skje ved vasstanden over kote 984,0. Magasinvolument i Ustevatn - Sløtfjord over kote 984,0 tillates brukt som flomdempningsmagasin i den tid overføringen til Rødungen pågår. Når Rødungen er fylt skal Ustevatn snarest mulig bringes opp til kote 984,5. Tapping under denne vasstand skal ikke skje før 1. oktober. Finsevatn fylles så snart som mulig etter at Ustevatn - Sløtfjord har nådd kote 984,0 og holdes fylt til lågvassperiodens begynnelse.»

E-CO ønsker å påpeke at tilsiget kan variere med +/- 30-40 % årlig. Med de begrensninger som konsesjonen gir, kan det være utfordrende å håndtere vannressursene for å overholde kravene i vilkårene og manøvreringsreglementet. Det vises til omtalen under i avsnittet om «Reguleringens betydning for samfunnsikkerheten».

Vurdering av verdier og påvirkning. De vurderinger som er utført, er etter all sannsynlighet gjort ved å sammenlikne opprinnelig naturtilstand med dagens status. I forbindelse med vilkårsrevisjon er det dagens tilstand som skal være grunnlaget for vurdering av miljøforbedrende tiltak for skader og ulemper av miljømessig karakter som ikke ble vurdert på konsesjonstidspunktet. Miljømessige konsekvenser som var kjent da konsesjonen ble gitt, er det i utgangspunktet ikke aktuelt å korrigere for ved revisjon (Ot.prp. nr. 50 1991-92). Konsekvenser for fisk og friluftsliv/turisme ble tema for saksbehandlingen og konsekvensene ble omtalt og lagt til grunn for Stortingets behandling av konsesjonssøknaden, se St.prp. nr. 40 (1961-62).

Uste og Nes-reguleringen er i rapport 49/2013 plassert i kategori 1.1 høy prioritet på grunn av Samlet vurdering av verdier og påvirkning som VPS5. Etter brevet fra KLD og OED av 24.01.2014 er det etter E-COs syn grunnlag for å vurdere prioriteringen på nytt i lys av nye nasjonale føringer. Det vises bl.a. til brevet som fastslår at «Friluftsliv og landskap er ikke alene en tilstrekkelig begrunnelse for å foreslå minstevannføring/magasinrestriksjoner ved miljømålfastsettelsen. Forbedring av økologien i vannstrengen er hovedformålet med vannforskriften. Vassdrag som er gitt høy prioritet (1.1) kun på bakgrunn av landskap/friluftsliv, bør derfor ikke få miljømål som

forutsetter vannslipp.» På bakgrunn av brevet anmoder vi NVE om å sørge for at nevnte nasjonale føring blir fulgt opp i vannforvaltningsplanene.

Vi ber også om at NVE vurderer omkategorisering av Uste og Nes i rapport 49/2013. Vi vil påpeke at kategoriseringen av Uste og Nes fremstår som inkonsistent sammenliknet med for eksempel 077.Z Årøyvassdraget og 103.Z Raumavassdraget, som begge er plassert i kategori 1.2, til tross for høyere samlet verdi- og påvirkning. Tilsvarende har eksempelvis Kvina (Sira-Kvina utbyggingen) har fått kategori 1.2 lav prioritet med *høyere eller lik skåre* på vurderingstemaene. Anslått krafttap er i tillegg høyere i Uste og Nes (KT5) enn i Kvina (KT4). E-CO er innforstått med at kategoriseringen innebærer en overordnet tilnærming og skjønnsutøvelse. På bakgrunn av brevet fra KLD og OED av 24.01.2014 legger vi til grunn at skillet mellom kategori 1.1 og 1.2 har stor betydning for den nærmere fastsettelsen av miljømål og tiltaksprogram i vannforvaltningsplanene. Av hensyn til rettsikkerhet og likebehandling er det således svært viktig at kategoriseringen er basert på riktig faktum og et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag, og at det ikke foreligger usaklig forskjellsbehandling.

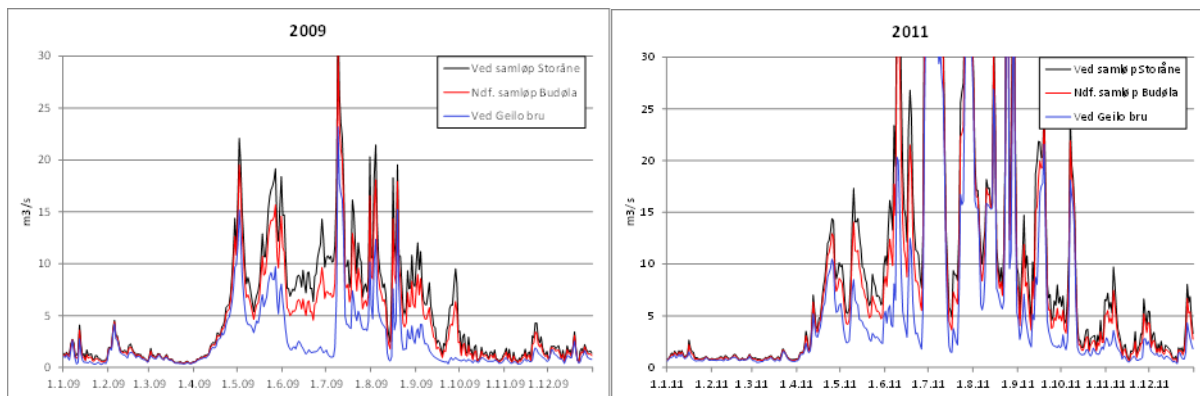
E-CO mener at Stortingets rammer for vilkårsrevisjon (Ot.prp. nr. 50 (1991-92)) må legges til grunn for prioriteringer av og gjennomføring av vilkårsrevisjon. Vi har følgende vurderinger av de tre hovedtemaene som rapport 49/2013 drøfter:

Fisk/fiske: Det hevdes at reguleringen har medført spredning av til dels uønskede arter (ørrekyte, røye og sik). Det er riktig at reguleringen har medført spredning av røye og sik til Rødungen fra Ustevatn, men det var en kjent konsekvens i konsesjonsbehandlingen i 1962. Det påstås fra ulike hold at utsetting av settefisk har medført innføring av ørekyte, men det er ikke dokumentert at reguleringen/utsetting er eneste årsak til det. Det vises til vedlagte rapport fra Promitek 2003.

Det var forutsatt i konsesjonsbehandlingen at fisket ville svekkes som følge av reguleringen. Ørretstammen i Usteåne og Hallingdalsvassdraget er imidlertid fremdeles reproduktiv, levedyktig og stabil og fisket er av en viss økonomisk betydning for grunneiere og reiseliv. Når det gjelder status for fisk på de ulike strekningene kan den sammenfattes slik:

- Usteåne fra Ustevatn til Ustedalsfjorden. Strekingen er av liten betydning for fiske. Sideelva Budøla bidrar med god restvannføring deler av året. Se figuren under.
- Usteåne fra Ustedalsfjorden til samløpet med Storåne; her faller elva bratt i et juv store deler av strekingen, og leveforholdene for fisk er marginale på store deler av strekingen. Strekingen har flere vandringshindre, men fisk kan slippe seg med i elva.
- Storåne/Usteåne fra samløpet til Strandafjorden. Siden restfeltet er såpass stort er det stabil årsvannføring i elva, se figuren under. Dette bidrar til stabile gyte- og oppvekstvilkår for ørret. Fisket på strekingen er godt og det utøves moderne fiskeforvaltning på strekingen
- Fra Strandafjorden er det krav om en minstevannføring på nivå med Q95 hele året. Vannføringen varierer likevel og særlig sommerstid på grunn av avrenning fra restfeltet. Dagens vannføring legger godt til rette for både fisk og fiske på strekingen, og kan etter vår vurdering ikke begrunne tiltak i vilkårsrevisjon.

For dokumentasjon for status for fisk i magasinene vises det til vedlagte fagrapporter for vannforekomster i Uste og Nes-reguleringen Hallingdal, samt delrapporter for ulike magasiner og elvestrekninger.

Figur 1. Eksempler på vannføring i Usteåne. 2009 og 2012.

Selv om det settes ut fisk i reguleringsmagasinene, er det likevel en viss reproduksjon av stedefen fisk. Innlandsfisket etter ørret i magasinene er etter E-COs erfaring godt, særlig i Ørteren, Nygårdsvatn og Strandafjorden. Dagens status for fisk i magasinene tilsier ikke noen endring i magasinrestriksjoner.

Øvrig naturmangfold. Reguleringen har ingen negativ påvirkning på villrein og jakt. Det er ikke registrert rødlistede arter eller viktige ferskvannsrelaterte naturtyper nær vassdragsstrengen i Usteåne eller i magasinene. I Hallingdalselva er det forekomster av verdifulle naturtyper ved i Nes og Gol som nok har endret karakter som følge av vassdragsregulering, men som er ikke truet av dagens vassdragsregulering. I Ål er det ei bukt Tangevike i Strandafjorden som er en viktig naturtypelokalitet, som bør tas vare på. Naturtypen må sies å være godt tilpasset variasjonene i Strandafjorden som har vært døgnregulert i over 50 år. Dagens status for naturmiljøet kan ikke utløse vilkårsrevisjon etter regulantens syn.

Langs Hallingdalselven nedstrøms Strandafjorden ligger det inne flere lokaliteter med flommarkskog (se Naturbase for detaljer). De lokale flommene som opptrer i Hallingdal kan være store og bidrar til å opprettholde flommarkskogen langs elven.

Landskap og friluftsliv. Temaet var sentralt i forbindelse med tillatelsesprosessen på 1960-tallet. Det var etablert interessegrupper mot reguleringene og reiselivsnæringen hadde sterke innvendinger mot tiltaket. Det vises til St.prp. nr. 40 (1961-62). Det ble tatt omfattende hensyn til landskap og friluftsliv i fastsettelsen av manøvreringsreglementet. Det var åpenbart ved konsesjonstidspunktet at reguleringen ville påvirke landskapsopplevelsen langs Rv7 og Bergensbanen på fjellet i Hol. E-CO oppfatter vilkårene for denne reguleringen, manøvreringen med oppfyllingskrav, som en av de strengeste i Norge mht landskap og friluftsliv. Etter regulantens syn har utviklingen for friluftslivet og reiselivet i regionen gått bedre enn forventet. Til tross for kraftutbygging og regulering er området svært attraktivt for friluftsliv og reiseliv. Området er mye brukt til fotturer, sykling og jakt og fiske. Områdene rundt Ustevatn og Geilo er blant de mest populære i landet. I perioden 2000-12 ble det ferdigstilt ca. 725 nye hytter i kommunen. Gjennomsnittets salgsverdi på hytter i Hol er blant de tre høyeste i landet. Nasjonalparker og verneområder er etablert i og nær reguleringen etter at tillatelsen til reguleringen ble gitt. Vassdragsreguleringen har verken hindret etterfølgende vern eller aktiv bruk av områdene.

E-CO opplever at innbyggere i Hol og næringslivet har tilpasset seg reguleringene. Etter over 50 år med vassdragsregulering mener E-CO at er det en lokal forståelse for behovet for vassdragsregulering og kraftproduksjon (se eksempelvis vedlegget avisutklipp fra Hallingdølen 1.10.2013). Kraftverkene som utnytter reguleringen produserer over 2 TWh årlig med en stor andel vinterkraft. Dersom man bedømmer reguleringen ut fra differansen mellom opprinnelig uberørt tilstand og dagens er det naturlig at påvirkningen oppfattes som stor, og med denne metoden er klassifiseringen for Landskap/friluftsliv i rapport 49/2013 logisk. Dette er imidlertid feil metode for vilkårsrevisjon, jf veileder fra OED. Dersom man tar hensyn til de forventede virkningene av reguleringen på konsesjonstidspunktet, retningslinjene for vilkårsrevisjon fra OED og hvilke realistiske muligheter som foreligger for forbedret landskapsopplevelse og økt omfang av friluftsliv av nye magasinrestriksjoner avveid mot kostnadene, er det etter E-COs syn ikke aktuelt med tiltak i form av magasinrestriksjoner i reguleringen. Det vises bl.a. til vedlagte E-CO-notat om konsekvensene av magasinrestriksjoner i tråd med signalene i 49/2013 for kraftproduksjon.

Reguleringens betydning for samfunnsikkerheten. Etter reguleringen er det ikke forekommet flommer som har medført skader i hovedvassdraget ned til Nes. Magasiner har ved flere tilfeller dempet flommene i Hallingdalselva kraftig (jf. pressemeldinger på www.e-co.no). Det kan ikke utelukkes at store smelteflommer med skadepotensiale i Hallingdal kan inntreffe. Innføring av nye magasinrestriksjoner kan øke flomrisikoen. Etter E-COs syn er det avgjørende at manøvreringsreglementet ikke får nye magasinrestriksjoner. Det forekommer vanntap i reguleringen i dag, men ikke hvert år. Det forhåndstappes hvis det er fare for at nivået i Ustevatn kan overstige HRV. E-CO har flere ganger søkt NVE om dispensasjon fra manøvreringsreglementet og fått det innvilget for å redusere faren for flom (2008, 2007, 2005, 2003, 1993). Ut fra hensynet til flomsikkerhet bør det heller vurderes å endre vilkårene slik at det ikke er behov for å søke om dispensasjon for å dempe flommer ca. hvert annet år.

Det ble forutsatt en helhetlig vurdering av ønskede miljøvirkninger opp mot andre samfunnsfordeler av reguleringene (se mandatet for 49/2013, hvor det heter «*I denne prioriteringen skal den ønskede miljøvirkning ses opp mot virkninger for forsyningssikkerhet/behov for å opprettholde produksjon, flomsikkerhet (virkning av ev. magasinrestriksjoner) og mulighet for O/U.*»). Etter E-COs syn kan ikke vurderingen i rapporten ha lagt vekt på Uste og Nes-reguleringens betydning for flomsikkerhet.

Installert ytelse i Uste- og Neskraftverkene er til sammen 430 MW. Kraftverkene bør være tilgjengelige i kraftmarkedet hele året. Strenge magasinrestriksjoner kan redusere tilgjengeligheten. Kraftverkene yter balansetjenester til Statnett og har en viss betydning for forsyningssikkerheten. Våre foreløpige beregninger viser også at kravene til minstevannføring og magasinrestriksjon signalisert i rapporten konverterer over 300 GWh fra vinter- til sommerkraft for vassdraget fra Uste kraftverk til Drammensfjorden, se vedlegg.

Gjennomførte miljøtiltak og planer framover: Etter reguleringen ble det bygd terskler i Hallingdalselva ut fra hensynet til fisk og landskap. Tersklene er ikke vedlikehold, og den naturlige nedbrytningen av tersklene har forbedret gjennomstrømningen av vann og samtidig gitt elva et mer naturlig preg. Vassdraget overvåkes løpende. E-CO søker å ha tett kontakt med interessentene i elva, og er innstilt på å planlegge biotoptiltak og bidra til moderne forvaltning basert på dagens vannføring i årene framover.

Vurdering av forslag til tiltak i 49/2013:

Forslag 1: Økt slipp av minstevannføring fra Ustevatn, fra Strandafjorden og nytt slipp fra inntaket i Rukkedøla.

E-COs kommentar:

Vannføringen ved utløpet av Ustedalsfjorden skal være på minimum 200 l/s gjennom året ut fra hensynet til fisk (se post 2 tredje avsnitt i manøvreringsreglementet).

Det skal slippes vatn fra Ustevatn slik at det til enhver tid opprettholdes en vassføring på minst 0,2 m³/sek. ved utløpet av Ustedalsfjord. Vasspeilet i fjorden skal være minst i høyde med kote 766,25 (topp grunn dam).

De utfordringer reguleringen skapte for kloakkforholdene ble håndtert på konsesjonstidspunktet ved at det ble lagt inn krav til utbygging av renseanlegg i vilkårene, se post 16 i vilkårene, som ble fulgt opp og avgjort i forbindelse med anleggsutbyggingen.

Økt minstevannføring fra *Ustevatn* (som foreslås i rapporten?) øker faren for åpen råk eller usikker is på Ustedalsfjorden vinterstid. Det er ønskelig med mulighet for å kjøre opp skiløyper over Ustedalsfjorden av hensynet til friluftsliv og reiseliv. For elvestrekningen fra Ustedalsfjorden ned mot samløpet med Storåne, ligger elva dypt i dalen og er til dels lite tilgjengelig. Nedbørfeltet mellom Ustevatn og samløpet med Storelva/Holselva er betydelig (190 km²), og det er særlig Budøla/Bardøla som bidrar med vannføring til Usteåne gjennom hele året. Det vises til vedlagte notat om vannføring i Usteåne. Fiskeinteressene er viktige nederste del av elva ved samløpet med Storåne, og her er oppvekstforholdene for fisk og fisket gode. Dersom økt minstevannføring skal innføres for Usteåne, bør en grundig undersøkelse gjennomføres med sikte på optimalisering for både kraftproduksjon og fisk/naturmiljø.

Dagens krav til minstevannføring fra Strandafjorden er på nivå med Q95 sommer og vinter. E-CO kan ikke se at økt minstevannføring vil forbedre forholdene for fisk og fiske nevneverdig nedstrøms Strandafjorden. Hallingdalselva er resipient for rensset avløpsvann på strekningen nedstrøms Ål. Før reguleringen var vintervassføringen ofte på nivå med Q95 (ca. 2,5 m³/s) for vinteren. Dagens minstevannføring er med andre ord ikke ulik den vintervassføring som var der før reguleringen. Økt minstevannføring i Hallingdalselva nedstrøms Strandafjorden vil ha ubetydelig virkning på fisk/fiske, øvrig naturmangfold og landskap/friluftsliv. I tillegg til en betydelig minstevannføring bidrar restfeltet til variasjon i vannføringen, særlig tidlig i sommerperioden. Andre tiltak enn økt minstevannføring bør vurderes for å forbedre forholdene for fisk og fiske og håndtering av eventuelt uønsket kvalitet på rensset avløpsvann.

Rukkedøla er delvis tørrlagt på en kort strekning (ca. 1,5 km) fra inntaket og ned til et område ved Gjerdingen, hvor restfeltets bidrag øker vannføringen og forbedrer forholdene i elva. En minstevannføring på Q95 gir et krafttap på ca. 5 GWh per år. I nedre del av Rukkedøla er det bygget en fisketrapp som en del av et flomsikringsprosjekt NVE, E-CO og Nes kommune har gjennomført som sikrer full vandring for ørret på strekningen fra Hallingdalselva til naturlig vandringshinder ved Hallingdal Folkemuseum. Imidlertid er det nå påvist gjedde i Hallingdalselva ved Nesbyen, noe som sannsynligvis vil redusere effekten av økt minstevannføring.

Forslag 2: Magasinrestriksjoner i Ørteren, Ustevatn og Strandafjorden av hensyn til landskap, turisme og friluftsliv

E-COs kommentar:

I rapport 49/2013 legges det til grunn for magasinrestriksjon at vannstanden skal være 2 meter under HRV fra 15. juni til 31. september, uten at dette skal ha vesentlig betydning for kraftproduksjonen. Dersom dette kravet skulle oppfylles, måtte etableres et bunnmagasin på over 100 mill. m³ i Ustevatn, og i praksis vil ikke magasinet kunne utnyttes. En konsekvens vil i så fall være at kraftverkene Uste og Nes vil framstå som elvekraftverk basert på tvungen produksjon store deler av året. Man vil måtte påregne vanntap med økt fare for flom. Totalproduksjonen ville ha gått ned kraftig, vinterkraftproduksjonen ville ha blitt sterkt redusert, mens sommerproduksjonen ville ha økt. Det vises til vedlagte fagnotater fra E-CO om produksjonsberegninger av 17.2.2014 og 18.02.2014. Også mindre strenge restriksjoner enn de som er nevnt over vil være uheldige. Det vises spesielt til at Foreningen til Hallingdalsvassdragets regulering (FHR) og E-CO ofte (om lag annethvert år) må ty til søknad til NVE om å forhåndstappe for å unngå flomsituasjoner selv med dagens vilkår.

Oppfyllingsperioden i Ustevatn er normalt mellom uke 17 og 28. I perioden uke 21 til 25 (20. mai–20. juni) er området trolig lite i bruk pga. dårlig framkommelighet som følge av snøsmelting. En strengere fyllingsrestriksjon, med eksempelvis høyere vannstand noe tidligere, vil neppe ha betydning for verken omfanget eller kvaliteten på friluftslivet. Det vises også til omtalen om landskap og friluftsliv over. E-CO anser at nye magasinrestriksjoner for Ørteren og Ustevatn som svært kostnadskrevende, med potensielt alvorlige konsekvenser for samfunnsikkerheten.

Det er også fremmet forslag om å vurdere magasinrestriksjon for Strandafjorden. Reguleringen er kun på 1,2 m. Av hensyn til manøvrering av vannressursene fra både Uste- og Holskraftverkene er det avgjørende for regulanten å ha Strandafjorden som et fleksibelt buffermagasin. Reguleringen av Strandafjorden er såpass liten at enhver ny restriksjon vil begrense utnyttelsen av reguleringsgrensene. Det vil øke flomtaket og redusere mulighetene for å døgnregulere Hol 2 og Hol 3. Regulanten anser det som urealistisk å innføre (nye) magasinrestriksjoner for Strandafjorden.

Vi minner om at det er et grunnleggende prinsipp at det ikke er adgang til å gripe inn i konsesjonene eller i forutsetningene for konsesjonen i.fm vilkårsrevijson, jf. Ot.prp.nr. 50 1991-92 s.47.

Anslått krafttap mv.

Rapporten anslår krafttaket ved innføring av Q95 minstevannføring til > 100 GWh/år. E-CO har beregnet at krafttaket ved innføring av en slik minstevannføring ligger i størrelsesorden 125 GWh/år for kraftverk ned til havet. Dersom magasinrestriksjon innføres i tråd med rapportens signaler, tapes ytterligere kraftproduksjon – totalt om lag 180 GWh/år. Det er utvilsomt at et slikt krafttap vil ha stor betydning for staten (reduerte skatter og avgifter), Hol, Ål og Nes kommuner (reduerte skatter og avgifter), Buskerud fylkeskommune (eier, skatter og avgifter), Akershus Fylkeskommune (eier) og Oslo kommune (eier). Verdien av offentlig eid og kontrollert fornybar kraftproduksjon vil forringes. E-CO mener at miljøforbedringene ved minstevannføring og magasinrestriksjoner er marginale, og at andre tiltak kan være langt mer kostnadseffektive og målrettede enn disse to typene tiltak.

I rapporten bekreftes det at det er flomutsatte områder i vassdraget (Gol, Nesbyen, Drammensområdet). E-CO mener at magasinrestriksjoner vil kunne påvirke flomfaren i Hallingdal og nedstrøms kommuner, og anbefaler at NVEs flomekspertise vurderer konsekvensene for flomrisiko av innføring av ulike scenarier for magasinrestriksjoner for Uste- og Nesreguleringen, Holsreguleringen og Hemsilreguleringen samlet.

E-COs konklusjoner:

Vannforvaltningsmyndigheten har et ansvar for å ivareta ulike og til dels motstridende sektorinteresser i vannforvaltningsplanarbeidet etter plan- og bygningsloven, og NVE må sørge for at viktige nasjonale samfunnshensyn som forsyningssikkerhet og flomsikkerhet blir ivaretatt, jf. brevet fra KLD og OED.

Etter E-COs vurdering er det både i NVEs og næringens interesse at NVE har tilstrekkelig handlingsrom når vannforvaltningsplanene skal følges opp bl.a. i forbindelse med arbeidet med vilkårsrevisjoner. Vannforvaltningsplanene skal som utgangspunkt kun være førende for sektormyndighetens myndighetsutøvelse. Etter E-COs vurdering er det svært viktig at vannforvaltningsplanene ikke legger for strenge føringer for NVEs fremtidige utøvelse av sin sektormyndighet.

Beskrivelsene av Uste og Nes-reguleringen i rapport 49/2013 er til dels basert på feilaktig og mangelfullt grunnlag og manglende kunnskap om reguleringen. Konsekvensene av Uste og Nes-reguleringen for miljøet er i all hovedsak som forventet på konsesjonstidspunktet. Til tross for reguleringen er området en av Norges mest populære turistdestinasjoner. Reguleringen har neppe negativ innvirkning på omfanget av friluftslivet i området og dermed folkehelsen eller reiselivets lønnsomhet.

Hva gjelder rapport 49/2013 anmoder E-CO om at Uste og Nes-reguleringen blir omkategorisert fra prioritet 1.1 til 1.2 eller 2.1.. Som dokumentert i dette brevet bygger rapporten på sentrale områder på mangelfullt og feilaktig faktaunderlag. Det er etter rapportens ferdigstilling gitt nye nasjonale føringer vedrørende vektingen av hensynet til friluftsliv og landskap i vannforvaltningsplanene. Etter E-COs vurdering har rapporten dermed begrenset verdi for arbeidet med vannforvaltningsplanene, og den bør ikke brukes som grunnlag for å vurdere Uste-Nes reguleringen for vilkårsrevisjon.

Med vennlig hilsen
E-CO Energi AS

Halvor Kr. Halvorsen
Fagsjef

Bjørn Otto Dønnum
Miljøkoordinator

Kopi:

Foreningen til Hallingdalsvassdragets regulering (FHR)

Vedlegg

Rapport Promitek, 2003.

Avisklipp Hallingdølen 13.1.2013.

Notat Nye krav til magasinnivå. Arne Vik, E-CO, 18.02.2014.

Rapport om produksjonsplanlegging under nye restriksjoner for Uste- og Nesreguleringen, Geir Johne Carlsen, E-CO, 17.2.2014.

Notat om vannføring i Usteåne, Geir Johne Carlsen, E-CO 18.2.2014.

Diverse fagrapporter om fisk overlevert på minnepinne.